

4. Оргпреступність в 2020 году нанесла экономике ФРГ ущерб в 837 млн. евро. URL: <https://www.dw.com/ru/v-germanii-podschitali-ushherb-dlja-jekonomiki-ot-orgprestupnosti/a-59683646>

5. Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 № 1126-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text>

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри ОРД Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

ЩОДО РОЛІ ТА МІСЦЯ ПРОКУРАТУРИ У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ

Прокуратура, Національна поліція та інші державні органи активно протидіють зростанню рівня організованої злочинності та корупції в країні шляхом об'єднання зусиль в проведенні антикорупційної діяльності. Заходами протидії організованій злочинності та корупції органами прокуратури в межах реалізації конституційно визначених функцій визначається здійснення під час представництва інтересів держави в суді щодо відшкодування завданої шкоди внаслідок вчинення корупційних кримінальних правопорушень, при підтриманні державного обвинувачення в суді у кримінальних провадженнях.

Так само такі повноваження реалізуються через проведення координаційних та міжвідомчих нарад, де обговорюється стан протидії злочинності, ефективність вжитих заходів правоохоронних органів, спрямованих на протидію, виявлення і припинення кримінальних правопорушень, вжиття спільних заходів координаційного характеру із зазначених питань, приведенні їх повноважень у відповідність з європейськими стандартами.

За такої умови з метою покращення результативності першочергове значення набувають ретельно заплановані та скоординовані дії правоохоронних органів. Аналіз проведених координаційних нарад, розширених засідань колегій, міжвідомчих нарад упродовж 2021 року свідчить про те, що роль органів прокуратури у проведенні координаційних повноважень щодо протидії організованої злочинності має важливе значення, оскільки реалізація координаційних та наглядових повноважень сприяє зменшенню кількості окремих видів злочинів, а якісний підхід до наданих законодавством повноважень позитивно впливає на стабілізацію криміногенної ситуації. Невід'ємною вимогою отримання бажаних результатів в проведенні антикорупційної діяльності є якісна підготовка до проведення координаційних нарад, використання повною мірою усіх видів координаційних заходів, контроль прокурорів за виконанням рішень координаційних та міжвідомчих нарад, постійне втілення в життя заходів протидії організованій злочинності.

Існує постійна потреба розробки заходів та удосконалення діяльності уповноважених органів щодо запобігання організованої злочинності та корупції. З огляду на існуючі в країні соціально-економічні, правові та політичні події останнім часом, постає необхідність вжиття прокуратурою дієвих заходів в її наглядовій та координаційній діяльності. Верховною Радою України прийнято низку важливих законів, котрі мають суттєвий вплив на діяльність усієї правоохоронної системи. Це закони України «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про прокуратуру», «Про Державне бюро розслідувань», «Про Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» та інші, якими вносилися зміни до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення.

Органи прокуратури здійснюють свою роботу відповідно до вимог Конституції України, Закону України «Про прокуратуру», організаційно-розпорядчих документів Офісу Генерального прокурора, обласних та окружних прокуратур з урахуванням комплексу організаційних заходів, пов'язаних із виконанням прокурорських повноважень. Безперервність вказаної діяльності втілюється у систематичне забезпечення протидії організованій злочинності та корупції на рівні реалізації положень антикорупційних законів. Для з'ясування сутності координації правоохоронних органів проведено аналіз наукової літератури та визначено поняття, зміст та правова основа координації. Слід зазначити, що сьогодні завдання щодо координації дій правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю законодавчо покладено на органи прокуратури України. На практиці зазначена функція реалізується шляхом проведення координаційних нарад правоохоронних органів, метою яких є розробка спільних заходів по боротьбі з організованою злочинністю та контроль за їх виконанням, а також міжвідомчих нарад з питань додержання законності за участю контролюючих органів, інших органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. Такі заходи повинні носити комплексний характер та мати профілактичне спрямування, оскільки координація передбачає узгодження дій не лише у виявленні та розкритті кримінальних правопорушень, а й щодо запобігання кримінальним правопорушенням, усунення причин та умов, що їм сприяють. Отже, питання належної координації дій правоохоронних і контролюючих органів потребує посиленої уваги прокурорів. Таким чином, координація діяльності правоохоронних органів із протидії організованій злочинності та корупції спрямована на організацію взаємодії правоохоронних органів з метою протидії організованій злочинності та корупції, забезпечення законності та правопорядку в державі [1].

Частиною другою ст. 25 Закону України «Про прокуратуру» передбачено, що Генеральний прокурор, керівники відповідних прокуратур, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності. Основною формою координації є проведення

координаційних нарад з керівниками правоохоронних органів, на яких заслуховується інформація щодо їхньої діяльності у сфері протидії злочинності. Рішення координаційної наради є обов'язковим до виконання всіма зазначеними в ньому правоохоронними органами. Порядок та інші форми координації затверджуються наказом Генерального прокурора.

Підставами для реалізації керівництвом органів прокуратури координаційних повноважень є встановлені прокуратурою при здійсненні конституційних функцій проблеми у сфері протидії злочинності, які можуть бути вирішені за умови узгодження діяльності правоохоронних органів відповідного рівня та вжиття спільних заходів. Координація Генеральним прокурором та заступником Генерального прокурора – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури діяльності Національного антикорупційного бюро України здійснюється з урахуванням визначених законодавством гарантій незалежності Національного антикорупційного бюро України та особливостей організації і діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури [6].

Здійснення вищевказаних повноважень застосовується у межах реалізації функції нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство. Така діяльність реалізується шляхом скликання спільних нарад, створення міжвідомчих робочих груп, проведення узгоджених заходів, здійснення аналітичної діяльності тощо. Порядок організації роботи з координації діяльності правоохоронних органів, взаємодії органів прокуратури із суб'єктами протидії злочинності визначається положенням, що затверджено спільним наказом Генерального прокурора України і керівників інших правоохоронних органів та зареєстровано у Міністерстві юстиції України [2].

Головним критерієм оцінки ефективності координаційної діяльності прокурорів є реальний вплив на покращення стану боротьби із організованою злочинністю та корупцією, підвищення ефективності профілактики кримінальних правопорушень, захист прав і свобод громадян та інтересів держави від злочинних посягань, у тому числі щодо відшкодування завданих їм збитків. Це може виражатися у гарантуванні більшої інституційної незалежності прокуратури та гарантій захисту від політичного впливу; встановленні рівноваги між незалежністю, професійністю, відповідальністю та ефективністю прокуратури, зокрема, через зміни в системі управління прокуратурою, управління ефективністю, у системі професійної підготовки та підвищення кваліфікації прокурорів; забезпеченні дієвих і ефективних механізмів розслідування корупційних та інших правопорушень [4].

06.08.2021 року в Офісі Генерального прокурора України відбулася координаційна нарада керівників правоохоронних органів щодо протидії корупції, на якій прийнято рішення «зосередитися на викритті не лише одиничних випадків хабарництва, які часто є лише верхівкою айсберга, а виявленні складних корупційних схем, що завдають масштабних збитків протягом тривалого часу. Зокрема, на схемах розкрадання в бюджетній та

соціальної сфері, медичних закупівлях та стратегічній для держави оборонній галузі. Поряд з війною та проблемами із екологією, корупція є одним із найбільш небезпечних ворогів, який унеможливорює потужний розвиток нашої держави, потребує суттєвого покращення стан відшкодування збитків у завершених кримінальних провадженнях про корупційні правопорушення».

Вкрай важливим нарада визначила «ефективним засобом повернення незаконно набутих активів поза межами кримінального провадження є застосування механізму цивільної конфіскації, який має спрямовуватися на посилення протидії корупційним проявам. Але, хоча такий інститут був запроваджений в Україні ще понад півтора року тому, його реалізація наразі фактично відсутня. Не сприяє ефективному попередженню корупційних проявів низький рівень судової репресії. Зокрема, торік за корупційні кримінальні правопорушення до реального покарання у виді позбавлення волі засуджено лише 46 осіб з понад тисячі, а цього річ – тільки 13 з більш ніж трьох сотень, недостатня увага приділяється превентивним заходам у боротьбі з корупцією. Боротьба із корупцією - завдання не лише антикорупційних органів, а і всієї правоохоронної системи. Наразі завдання правоохоронної системи - подолання подвійних стандартів та утвердження принципу нульової толерантності до корупції.» [7].

Застосування нового законодавства викликає певні труднощі у прокурорських працівників, які реалізують повноваження прокуратури, що стосуються протидії організованій злочинності та корупції. Проте й сьогодні в умовах реформування та законодавчих змін органи прокуратури мають продовжити розв'язувати складні та відповідальні завдання. Так, відповідно до організаційно-розпорядчих нормативно-правових актів Офісу Генерального Прокуратора України, координаційна діяльність правоохоронних органів у сфері протидії організованій злочинності та корупції визначена одним із головних пріоритетів у роботі прокурорів усіх рівнів. Саме тому необхідним є злагоджена діяльність такого механізму, що можливо лише на підставі ефективної взаємодії між правоохоронними та контролюючими органами. У зв'язку з цим для якісної протидії злочинам у зазначеній сфері та покращення взаємодії правоохоронних і контролюючих органів доцільно вжити низку організаційно-правових заходів, а саме: залучення фахівців контролюючих та правоохоронних органів до розробки проектів регіональних програм протидії злочинності із визначенням органів, відповідальних за взаємодію щодо протидії окремим видам злочинності. Такі заходи дають можливість зосередити увагу на існуючих проблемах, прийняти важливі рішення у запобіганні вчиненні корупційних кримінальних правопорушень, попередити та припинити корупційні діяння державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування під час виконання ними функцій з управління й використання у сфері земельних, водних, лісових ресурсів та надр (при наданні у власність і користування, їх продажу та зміні цільового призначення, приватизації, оренді тощо). Крім того вони впливають на якість викриття та притягнення до відповідальності

учасників злочинних груп з ознаками організованості, які мають корумповані зв'язки серед представників судової гілки влади, правоохоронних та контролюючих органів та інших осіб, які займають відповідальне становище, у тому числі службових осіб держадміністрації та інших розпорядників бюджетних коштів, документування корупційних схем у сфері земельних відносин, пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди, та іншими корупційними правопорушеннями.

Враховуючи зазначене вище, необхідно вдосконалювати форми і методи взаємодії прокуратури з іншими правоохоронними органами у протидії організованій злочинності та корупції, вживати додаткових заходів щодо підвищення ефективності та стану розкриття кримінальних правопорушень, постійно вивчати стан додержання вимог чинного законодавства та проводити заходи запобігання в межах реалізації конституційно визначених функцій. У межах наданих законом повноважень необхідно вживати заходів щодо притягнення осіб до відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, виявлення причин та умов, що сприяли їх вчиненню, а також невиконанню вимог Закону України «Про запобігання корупції» в інший спосіб, відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок скоєння таких правопорушень [5].

Список використаних джерел:

1. Координація прокурором діяльності правоохоронних органів із протидії злочинності та корупції: моногр. / за заг. ред. Є.М. Блажівського та ін. – К.: Алерта, 2013. – 320 с.
2. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1554- IV // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2–3. – Ст. 12.
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1811- IV // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.
4. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки: Указ Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015 // Офіційний вісник України. – 2015. – 2 червня № 41. – С. 38. – Ст. 1267.
5. Наказ Генерального прокурора України № 135 від 16 жовтня 2015 року «Про розмежування повноважень прокурорів у сфері запобігання та протидії корупції поза межами кримінального провадження» (зі змінами, внесеними наказами Генеральної прокуратури України від 06.02.2019 № 22, від 12.06.2019 № 100.)
6. Порядок координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності, затверджений наказом Генерального прокурора України № 28 від 08 лютого 2021 року.
7. Офіс Генерального прокурора України - з посиланням на URL https://www.gp.gov.ua/ua/videos?_m=publications&_t=rec&id=301507.